

Člankovna lista —
 leto K 10—
 šest let 5—
 tri leta 2:50—
 eno leto 1—
 Avstrije: —
 leto 15—
 številka
 10 vinarjev.

STRAZA

Člankovna lista —
 leto K 10—
 šest let 5—
 tri leta 2:50—
 eno leto 1—
 Avstrije: —
 leto 15—
 številka
 10 vinarjev.

Uredništvo in upravnništvo: Maribor
 Prešernova ulica 5. — Telefon št. 113.

Neodvisen političen list za slovensko ljudstvo.

Uredništvo se more govoriti
 vsak dan od 9. — 11. ure dopoldne.

Najnovejše avstrijsko uradno poročilo.

Dunaj, 17. junija.

Vzhodno bojišče.

Na ogrski vzhodni meji mestoma patroljne priske. Pri mestu Brzezany so bili zavrženi ruski proizvodilni oddelki.

Italijansko bojišče.

Skupina avstro-ogrskih zračnega brodivja je na Goriškem z uspehom vrgla na italijansko skladišče v Mossi bombe. Sicer nič posebnega.

Albansko bojišče.

Položaj nespremenjen.

Italijanska ministrska kriza.

V Italiji imajo zopet ministrsko krizo. Radi neuspehov na soški fronti je nastalo nezaupanje proti vojnemu, mornariškemu in municijskemu ministru vedno večje. Sedaj so vsi trije odstopili. Njim je sledil še prometni minister. Za vojnega ministra je imenovan general Giardino, za mornariškega pa admiral Triangi, za municijskega ministra je imenovan general dalle Olio in za prometnega ministra sekijski načelnik Bianhi. Kralj je spremembo kabineta potrjal.

Bolgari zasedli 11 vasi.

Bolgari so dne 16. junija v Makedoniji zasedli sledeče vasi: Ormanli, Dolap-Ciflik, Barakli-Džumaja, Kumi-Köpri, Prosenik, Topolovo, Kalendra, Jenikahle, Baglikmahle, Sahmahle in Karanska.

Španska spremeni svojo politiko?

„Daily Telegraph“ poroča iz Madrida:

Vsak čas je pričakovati, da bo Španija odločno spremenila smer svoje dosedanje zunanje politike. Na dvoru je gibanje za četverosporazum vsak dan močnejše.

Velika razstrelba.

Iz Dunaja se poroča, da je v noči od 16. na 17. junija v Blumau-ju na Steinfeldu (Nižje-Avstrijsko) zletel v zrak velik del tamošnjih smodišnice in skladišč za razno municijo. Stevilo žrtev še ni natanko znano. Kolikor nam je znano, je bilo v Blumauju in v bližnjih tovarnah že v mirnem času zaposlenih okrog 1200 delavcev.

Avtonomističen centralizem.

Mnogo pričakovanja, velika napetost, kakšna je pot, po kateri naj gre po mnenju Clam-Martiničevem v bodoče naš državni voz — a izid splošno razočaranje.

V prestolnem govoru, za katerega politično vsebino je odgovoren ministrski predsednik, so se napovedale ustavne izpremembe, a v poslanski zbornici ni vedel Clam drugega povedati, kakor da je njegov program: Avstrija, kakor da bi bili njegovi predniki zastopali kak drug program kakor avstrijski, in je v očitni zadregi brez lastne sodbe in lastnega načrta izjavil, da bo vlada hvaležna za vsak predlog v tem oziru, v gosposki zbornici pa je slednji podal tretjo uganko, ko je krstil svoj ustavni načrt kot avtonomističen centralizem.

Kot je vse drugo Clamovo govorjenje brez prave zveze z življenjem, tako kaže tudi ta svoj stvor v sanjavi megli. Samo eno je mogoče razbrati, ča smatra namreč sedanjo obliko kronovin kot tako važno

zgodovinsko tvorbo, da ni moči preko nje. Vsak četrtošolec, ki ima za seboj avstrijsko zgodovino, bi ga lahko podučil, kako so nastale kronovine le slučajno, brez ozira na gospodarske, politične in kulturne zveze, kako so do zadnjega časa menjavale svojo obliko in kako so posamezne izmed njih v upravi bile ali so se zvezane z drugimi kronovinami. Samo dva zgle-da:

H Kranjski je pripadala se približno pred doricami 100 leti Reka in del Istre, Koroška se je še pred 50 leti upravljala skupaj s Kranjsko. Kako so v mejah kronovin dostikrat tudi gospodarski interesi popolnoma ločeni, kaže ravno Štajerska, katera v južnem delu mnogo bolj gravitira proti Ljubljani, oziroma Zagrebu, kakor proti Gradcu.

Rešitev ustavnega vprašanja, kakor si jo megleno misli Clam-Martinič, na podlagi sedanjih mej kronovin, je protinaravna in zato nemogoča. Skriva se zanjo popolnoma prozorno kot edini cilj: zagotoviti tudi v bodoče nemstvu njegovo v današnji dobi nevzdržljivo gospodujoče stališče v državi.

Za življenje in razvoj zmoglo je edino to, kar zahteva ves jugoslovanski narod od Mure do Drine: Združenje Slovencev, Hrvatov in Srbov na lastni zemlji v eno državno telo pod habsburškim žezlom.

Narodna avtonomija se tudi ne more navezati, kakor to misli socialni demokrat dr. Renner, samo na posamezne osebe kot take. Vsak narod ima svojo domovino, ima svojo zemljo, na katero je navezan s patom svojega truda in krvi, ki jo je prelil v boju zanjo. Zato so vsi drugi recepti, o katerih sanjajo politični padarji, prazni. Kdor hoče državi in svojemu narodu dobro, sme hoteti samo eno: svoboden razvoj svobodnega naroda na lastni zemlji.

Državni zbor.

15. junija.

Na dnevnem redu današnje seje je volitev še enega, torej osmega zborničnega podpredsednika, kakor je bilo določeno v novem poslovniku, in volitev 6 zborničnih rediteljev ter nadaljevanje prvega čitanja začasnega proračuna.

Za podpredsednika je bil izvoljen češki socialdemokrat Tušar z 209 glasovi.

Nato je dobil besedo dalmatinski poslanec dr. Trešič-Pavičič, ki je začel govoriti v hrvaškem in je nato nadaljeval svoj govor v nemškem jeziku. Rekel je: Ker mi sedanja način vladanja ne nudi jamstva za to, če bi slikal na tem mestu po svoji najboljši vesti razmere v jugoslovanskih deželah, ki so take, da so večeraj slikane razmere v taborišču v Thalerhofu le slaba slika razmer v jugoslovanskih deželah, da bi se mojih parlamentarnih govorov v tej zadevi pozneje še enkrat ne inkriminiral in bi se me spravilo na zatožno klop z zažuganjem smrtne kazni in ker so vrhu tega govori v državnem zboru podvrženi strogi cenzuri, moram v tej velevažni politični debati opustiti svoj govor.

Za njim je govoril nemški radikalec poslanec Wolf, kateri je skušal braniti medklic nemškoradikalnega poslanca Heine, češ, da jih je bilo še premalo obešenih. Ob začetku njegovega govora so slovanski poslanci zapustili dvorano. Med njegovim govorom je nemški socialdemokrat Winter napravil medklic: Niedrista (nemški tirolski kmet) pa niso obesili. Kakor je ob koncu seje Winter izjavil, je Niedrista zato bil imenoval, da bi z zgledom dokazal, da s tem, če je vojaška oblast kakšnega državljanca česa dolžila, še ni dokazana njegova krivda.

Za poslaneem Wolfom je govoril poljski socialdemokrat Daszynski, ki se je v začetku svojega govora skliceval na izjavo, katero je v torkovi seji podal načelnik Poljskega kluba, dr. Lazaruski. Slikal je nato nastanek poljskih legij, ki bi naj skupno z avstrijsko armado pomagale streti carizem, ki je največji sovražnik Poljakov, skliceval se na obljube, ktere je dala Poljakom avstrijsko-ogrška vlada in vrhovno armadno poveljstvo, in ktere je priznal naš bivši zunanji minister Burian kot upravičene: in ne samo to, izjavil je celo, da bo odstopil, če se ne bodo izpolnile. Ko je pa prišel meseca januarja 1916

nemški državni kancelar na Dunaj, se je stvar popolnoma spremenila. Daszynski je nato omenil oklic in lastnoročno pismo rajnega cesarja glede samostojnosti Galicije. Vse to so pozdravili Poljaki z veseljem kot začetek uresničenja idealov Poljakov, združenja vseh Poljakov v samostojno poljsko kraljestvo. Avstro-ogrška vlada je sicer priznala samostojnost Galicije, noče pa ničesar vedeti o kaki finančni in gospodarski neodvisnosti Galicije. Mi pa nočemo, tako je povdarjal Daszynski, biti še nadalje kakšna avstrijska kolonija in se trdno oklepamo resolucije, sklenjene v Krakovem. Vsi si želimo miru in radi tu priznamo, da sta naš mladi cesar in zunanji minister grof Černin pošteni pristaša miru. Včerajšnji medklic poslanca Heine pa ves poljski narod odločno zavrača. Bila bi nevaležnost, če bi se na tak način plačevala prelita kri poljskih legij. Samo neumneži morejo dolžiti poljski narod veleizdajstva.

Za njim je govoril nemški krščanski sociallec dr. Mataja, ki je naglašal potrebo, naj vlada najde pota, da stori srečne in zadovoljne vse narode in sloje prebivalstva. V eni točki pa morajo biti edine vse stranke v zbornici, da se parlament obrani in utrdi. Z veliko hvaležnostjo se spominjamo prizadevanj sv. Očeta, da se doseže mir med ljudstvi in da se je olajšala usoda vojnih vjetnikov in internirancev. Iz sreča se mu zahvaljujemo ne kot državljani ali kot Avstrijci, ampak v imenu človeštva, ki je dan-današnji bolj razcepjeno kot kdaj poprej, in pa kot katoličani, ker nam je v tej grozni vojski pokazal veliko zedinjujočo misel katoliške cerkve kot izhod iz sovraštva med ljudstvi in narodi.

Dobil je nato besedo poslanec Reitzes, ki je nujno pozival vlado, da spravi iz sveta sramotno spravljane internirancev v barake in gradove, kjer so skupaj stlačeni in oropani svoje prostosti.

Za njim je govoril katoliški Čeh poslanec dr. Hruban. Izrazil je veliko željo češkega naroda, da bi se sklenil skorajšnji častni mir. Češki narod se z veliko hvaležnostjo spominja našega mladega cesarja, ki si neumorno prizadeva najti primerna pota in sredstva, da bi se sklenil trajni in častni mir, spominja se z radostjo neumornega prizadevanja sv. Očeta, ki ne opusti nobenega pripravnega sredstva, da bi se napravil konec tej strašni vojski. Umestno bi bilo, če bi se temeljito revidirale razmere v tej zbornici; naj bi se pomislilo, ali ni pristranost vlade in osamljenost Nemecev tudi vzrok za kakršnekoli upe naših sovražnikov, ktere upe in naše potem brezvestni agenti izkoriščajo v našo škodo.

Poljak Glabinski je zavračal neosnovane napade na gališko železniško osebo ter izjavil: Kdor želi naši državi in Evropi trajnega miru in blagoslova mirnega dela, se mora izreči za svobodno poljsko državo, v kateri so združeni vsi Poljaki.

Poslanec dr. Bugatto (italijanska ljudska stranka) je ožigosal dogodke pri evakuiranju vojnega ozemlja ob Soči, bičal razmere v begunskem taborišču v Vagni, kjer dobivajo begunci na dan in osebo komaj 150 gramov kruha, ter zahteval, da se istrski begunci vrnejo nazaj na domove, ki niso po sovražniku ogroženi. Kot katolik se z veliko hvaležnostjo spominja neumornega prizadevanja sv. Očeta, ki se je že koj v začetku vojske kot prvi izpostavljal za mirovno idejo. Dolžnost katoličanov celega sveta je, podpirati z vsemi močmi prizadevanje poglavarja katoliške cerkve.

Za njim je govoril socialdemokratični poslanec dr. Renner, ki je povdarjal, da se mora rešiti narodnostno vprašanje na široki podlagi. Se celo pred o-grajo dualizma bi se ne smelo ustaviti. Sedaj je čas, da bi se narodi sporazumeli. Narodne pravice naj se z zakoni uravnajo in določijo. Tudi jugoslovansko vprašanje bi se naj sedaj rešilo. Rešitev je v narodni avtonomiji.

Ko je končal dr. Renner svoj govor, je predsednik zaključil sejo.

16. junija.

Sobotna seja je bila zadnji dan proračunske debate

Kot prvi je govoril krščanski sociallec Jerzabek, ki je ožigosal ravnanje židov med vojno in njihov oduševstvo: pritoževal se je tudi, da se nemških polkov na Češkem v uradnih poročilih nikdar pohvalno ne omenja.

Za njim je govoril poslanec Biankini, ki je pozdravil demokratičnega duha, ki sedaj veje po svetu, odklonil vsako nemško nadvlado ter povdarjal, da je Avstrija nastala le po in s Slovani. Pritoževal se je tudi zavoljo nezadostne prehrane Dalmacije z živil

Rusinski poslanec Petruszewycz se je bridko pritoževal o interniranju Rusinov v Thalerhofu.

ter izjavil, da Rusini sedanje vlade ne bodo podpirali.

Poslanec dr. Krek je ostro napadal poprejšnji Stürgkhov vladni režim ter izrekel zahvalo tistim socialdemokratskim poslancem, ki si prizadevajo, da se ublaži sovraštvo med narodi. Smatra za svojo dolžnost, pobijati tista socialdemokratska načela, ki se z njegovimi ne strinjajo, toda podpirati vse tisto, kjer ima socialna demokracija prav. Programni govor ministrskega predsednika je bil prazen in brez vsebine, kakor noben njegovih prednikov. Krivično je, če se vsa krivda pripisuje parlamentu. Parlament je bil vedno pripravljen izvrševati gospodarsko in socialnopolitično delo, pa ga je vlada ovirala. Parlament je izdelal zakon o socialnem zavarovanju. Kako dobro bi tudi bilo, če bi zoper vojne oderuhe imeli karjelnik zakon. Ostro je govornik govoril proti Stürgkhovemu vladanju. Potem je dr. Krek izrekel obžalovanje, da se ministrski predsednik v svojem govoru ni niti z besedico dotaknil jugoslovanskega vprašanja. Dve ideji ne bosta nikdar izumrli: da so Slovenci, Hrvatje in Srbi en narod in da spadajo skupaj pod eno državo in tudi morajo skupaj priti. Največja nesreča za Avstrijo je bil grof Stürgkh, druga velika nesreča pa ji preti sedaj in to je Clam-Martinič.

Poljak Stapinski je ugovarjal proti uvedbi nemščine kot državnega jezika, rusinski poslanec Wasilkov pa zoper to, da bi se Bukovina priklopila k neki drugi in ne avstrijski državi tvorbi. Ker ni bil nobeden poslanec več priglasen k besedi, je predsednik zaključil razpravo o prvem čitanju začasnega proračuna.

Prihodnja seja v petek, dne 22. junija.

Predlogi in interpelacije jugoslovanskih poslancev.

Poslanec dr. Ravnihar je stavil interpelacijo v zadevi kršenja narodne enakopravnosti pri razpisu službenega mesta pri osrednjem uradu za krmila za Štajersko, poslanec dr. Korosec pa zaradi postopanja vojaških in civilnih oblasti napram slovenskemu narodu za časa vojske.

Poljaki proti vladi.

Poljski klub je imel v soboto, dne 16. junija, popoldne sejo, kako stališče naj zavzame napram Clam-Martiničevemu kabinetu. Stavljenih je bilo več predlogov. Abrahamovič je predlagal: Poljski klub pooblašča parlamentarno komisijo, da se začne pogajati z vlado in o tem poroča klubu; nadalje predlog poslanca Glabinski: Klub naj po svojem predsedstvu poda Clam-Martiniču izjavo, da ne bo podpiral te vlade ter da bo iz tega svojega stališča izvajal posledice, toda bil bi voljan, se začeti pogajati s kako novo vlado in končno predlog poslanca Moračewskija: Članom budgetnega odseka se naroča, da glasujejo proti začasnemu proračunu. Končno je predlagal socialdemokratski poslanec Daszynski: Poljski klub naj poda Clam-Martiniču izjavo, da sedanje vlade ne bo podpiral in da bo iz tega stališča izvajal posledice. Nasprotno pa bi bil klub voljan se pogajati s kako novo vlado. Klubovi člani pa naj v

budgetnem odseku glasujejo proti začasnemu proračunu. Pač pa bi naj podal Poljski klub v budgetnem odseku izjavo, da bi klub glasoval za državne potrebsčine, ako si bo pridobila nova vlada zaupanje Poljskega kluba.

Kompromisni predlog poslanca Daszynski je bil sprejet z 28 glasovi proti 12 glasovom. O ostalih predlogih se ni glasovalo. Klubov načelnik dr. L. zarski je ob 9. uri zvečer naznanil ministrskemu predsedniku Clam-Martiniču klubov sklep.

Ta sklep Poljskega kluba je spravil Clam-Martiničev kabinet v tako nevarno krizo, da je z gotovostjo računati, da bo podalo sedanje ministrstvo celotno ostavko, ker nima v državnem zboru za seboj nobene trdne in zanesljive večine. Govori se, da se bo to zgodilo že danes v ponedeljek, dne 18. junija, ko se bo cesar vrnil na Dunaj.

Italijansko bojišče.

Italijanska ofenziva v ozemlju „Sedem občin“ je trajala le kratko časa. Ko so Italijani videli, da ne morejo nikamor naprej, so se začeli izgovarjati zoper na slabo vreme in so prekinili ofenzivo. Na obmejnem grebenu južno od Suganske doline so še dne 15. t. m. ponovili svoje napade, a seveda zopet brez vspeha. Malo živahneje se gibljejo Lahi na Koroškem. Tam napadajo na ozemlju gore Plöcken in na goriško-koroški italijanski meji. Na primorski črti razun pogostih zračnih bojov nič posebnega.

Kako Bošnjaki jurišajo.

Pri napadu dne 4. t. m. med Tržičem in Stivanom Devinskim so zopet pokazali Bošnjaki, kako se juriša. Neki hrabri bosanski bataljon je prvi jurišal in vzel italijansko pozicijo. Žal, da sta padla pri napadu nadporočnik Markovič in poročnik Košuta, več častnikov in mož je bilo ranjenih, ali svrha je bila dosežena.

Naš P-čoln potopil angleško ladjo.

Avstrijski P-čoln je dne 11. junija v Sredozemskem morju potopil angleškega torpednega rušilca razreda „L.“ Potopljeni čoln je vseboval približno 1000 ton.

Rusko bojišče.

Na ruskem bojišču, posebno v vzhodni Galiciji, živahneje delovanje sovražne artilerije, kateri povečujejo večinoma Angleži in Francozi. Pri Brzezanyju in ob ogrski meji pogosti spopadi prednjih čet.

Francosko bojišče.

Hudi boji v Flandriji na fronti Hollebeke-Warnton in Loos-Bullecourt, kjer so brezvspešno napadali Angleži nemške postojanke. Ob reki Aisne in v zahodni Champagni hudi artilerijski boji. Francosko časopisje zatrjuje, da bo prišlo na francoskem boji-

šču šele takrat do večje ofenzive, ko bo odposlala Amerika izdatnejšo pomoč.

Francozi in Angleži izgubili 800.000 mož.

Svicarska poročila naglašajo, da so Francozi in Angleži med zadnjo veliko ofenzivo izgubili do 800 tisoč mož mrtvih in ranjenih.

40.000 slepcev.

Na Francoskem imajo baje, kakor poročajo listi iz Rotterdamu, 40.000 slepcev, ki so izgubili svoje oči v vojski.

Angleži sestrelili zračno ladjo.

Angleži so dne 14. junija v Severnem morju sestrelili veliko nemško zračno ladjo „L 43.“

Francoska vlada o ameriški vojni pomoči.

Ko se je dne 14. junija otvorila seja francoske zbornice, je prišel v dvorano tudi ameriški general Pershing. Ko so poslanci opazili generala, so ga viharo pozdravili. Ministrski predsednik Ribot je nato v posebnem govoru pozdravil generala Pershinga in poslanika Sharpa. Po Ribotu je govoril minister Viviani. Najprvo je poročal o pristrženem sprejemu francoskega odposlanstva v Zedinjenih državah. Amerika je stopila v vojsko z mislijo, da ne more biti miru brez zmage. To mora biti tudi naša misel. Zato gre, da je treba boriti se do konca, ker kakšnega gnilega miru ne moremo sprejeti, ako nečemo sinove naših sinov izpostaviti prihodnji ogromni moritvi. (Živahno pritrdjevanje.) Ameriška armada nam prinaša svojo stalno pomoč. Različna slava se bode žela med različnimi prapori. Vsi prosti narodi so po koncu. Ne bo miru, dokler obstoja krvava samovlast — (pruski militarizem) — kateri smo zadjali že toliko občutnih udarcev. Mi bomo korakali po poti dolžnosti, ki je čisto priprosta in ki nam pravi, da moramo biti pred vsem možje. Gremo do konca. — Vivianijevemu govoru je sledilo živahno, dolgotrajno pritrdjevanje. Mnogo poslancev je zahtevalo, naj Ribot in Vivianijev govor javno razglasita.

Rumunsko bojišče.

Zadnje dni ni z rumunskega bojišča prav nobenih poročil. Na obeh straneh se pripravljajo na spravljanje žetve, ki bo baje letos v Rumuniji zelo slaba.

Macedonsko bojišče.

Bolgari so zadnje dni z nenadnimi sunki med Vardarjem in Bitoljem presenetili Sarraila in mu odvzeli 11 vasi. Sarrailova armada je zasedla vse važnejše kraje v Tesaliji. Grki postajajo tuje v lastni domovini.

LISTEK.

Žveplenke.

Prof. Fr. Pengov v „Mentorju.“

(Dalje.)

Kakor je danes žveplenka neobhodno potrebna v človeškem gospodarstvu, tako je pa tudi njen najbistvenejši del, fosfor, nujno potreben v gospodinjstvu narave. Brez fosforja ni organskega življenja in najdeš ga v vsaki rastlinski in živalski stanici, v vsaki živali, v sleherni cvetlici in grmu. Fosfor ni le bistvena sestavina naših kosti, ampak ga dobiš i v krvi, v mišicah in v možganih in to je vzrok, da je izrekel Moleschoit besedo: „Brez fosforja ni nobene misli.“

In komu se imamo zahvaliti za tega modernega luciferja? („Lucifer“ je latinski „lučenosec“, isto pomeni v grščini „fosfor“.) Bankrotni hamburški trgovec Brand se je bil lotil v drugi polovici 17. stoletja alkemije, da bi našel „kamen modrih“, s katerim bi mogel spreminjati nežlahtne kovine (železo, baker in kositar) v zlato in se tako brez truda povzpeti do neizmernega bogastva. V tistih časih je bilo pač pol sveta prepričanega, da se nahaja neka „prvotna snov“, iz katere se da napraviti čarodejni kamen modrih. Alkemisti so skušali po tisoč različnih potih priti do svojega smotra; ni je bilo snovi, da je ne bili preizkušali. Brand je delal poskuse s človeško vodo ali urinom, menječ, da se more nahajati tako žlahtna stvar, kot je prvotna snov, le v človeškem telesu, ne pa v zraku ali zemlji ali rastlinah.

Nekega dne je kupal urin toliko časa, da je dobil gostoto sirupa (medu); primešal je peska in destiliriral zmes pri močnem ognju. V nemalp začudenje je našel v svojem predločku ne sicer tekočine, ki bi bila spreminjala železo v zlato, pač pa doslej neznan snov s čudovitimi lastnostmi.

Snov je bila rumenkasta in mehka kot vosek, in se je vnela že pri 60 stop. C, pri mnogo nižji toplini nego vre voda. Če pa raztopiš fosforja v žveplenem oglencu (CS₂) in poliješ raztopino po pivniku, se ta hitro posuši, ker je CS₂ silno hlipen, pivnik pa se vnema v nekaterih minutah sam od sebe. Najbolj čudno pa je bilo za Branda to, da se je novo telo svetlikalo v temi z zelenkastim sijem, vsak predmet, ki je prišel ž njim v dotiko, celo prsti na roki, so se jeli svetlikati. Vsled te lastnosti je dal iznajditelj novemu telesu ime „fosfor“. Tudi o drugih predmetih, ki se svetlikajo v temi (naše kresnice v junijskih nočeh, mnoge ribe v morskih globočinah, nekateri mahovi in trohljiv les), pravimo, da fosforescirajo. Leta 1669 se sicer Brandu ni niti sanjalo, kakšno vrednost da bo imela nekoč njegova iznajdba za človeštvo, a postal je po fosforju slovit mož in je bil prepričan, da je napravil važen korak do iznajdbe kamna modrih.

Svet se je zelo zanimal za novo iznajdbo, ki je postala Brandu bogat vir dohodkov; tudi majhne množine so mu odtehtovali z zlatom in kadar je delal pred gospodo svoje poskuse (demonstracije) s fosforjem, so ga honorirali (mu dajali nagrade) po knežje. Izdelovanje fosforja je sicer čez nekaj let prenehalo biti skrivnost, vendar pa je bilo še dolgo tako zamotano in težavno, da so plačevali še leta 1730 unčno, kakih 30 dkg, s 16 cekini. Leta 1860 je veljal 1 q belega P. (fosforjev znak ali simbol) 840 K. leta

1900 okoli 340 K., leta 1902 je padla cena na 244 K., in se dvignila leta 1907 zopet na 380 K.; rdeči P. ima okoli 20% (1 petino) višjo ceno.

Sto let po Brandovi iznajdbi (1769) je iznašel Gahn, da se nahaja P v kosteh in Scheele je pokazal leta 1775, kako se pridobiva iz njih.

Danes izdelujejo P iz rudnine apatit (fosforit, fosfornokisli kalcij) in iz živalskih kosti; ker potrebujejo vse rastline, zlasti pa žita, fosforja, zato sta apatit in koščeni pepel tudi izvrstni gnojili.

Da napravimo fosfornato gnojilo za rastline užitno, zadostuje, da prvotno surovino, trikalcijev fosfat, s pomočjo žveplene kisline prevedemo, ali razklenemo v superfosfat. Pri izdelovanju P pa treba iti še korak naprej.

V ta namen vzamemo: a) tri dele kostnega pepela (beložganih kosti, katerim smo poprej odvzeli maščobo in klet, tudi pridobivanje krvolužne soli in salmijaka je v zvezi s to fabrikacijo) in jih zmešamo z dvema deloma žveplene kisline in 15 do 20 deli vode; pri tem nastane sadra ali kalcijev sulfat in raztopina monokalcijevega fosfora, ki jo, čisto, odlijemo. To raztopino b) izparivamo do sirupove gostote, pomešamo s prahom lesnega oglja, posušimo in razgrejemo maso do rdeče žarje. Vsled tega se spremeni kisl (mono) kalcijev fosfat v takozvani kalcijev metafosfat in tega žgemo sedaj v lončenih retortah tako močno, da belo žari. Da dobimo ves fosfor, primešamo c) kalcijevemu metafosfatu in oglju še finega peska od kremenca. Vratovi retort so napeljeni v mrzlo vodo; sproščeni P izhlapi v vročini, v vodi pa se zgosti in pade na dno.

(Konec prihodnjaja.)

Wilson proti Nemčiji.

Severoameriški predsednik Wilson je imel dne 14. junija na nekem zborovanju govor, v katerem je zavzel odločno stališče proti Nemčiji. Wilson je izvajal med drugim:

Ko je Nemčija dosegla večidel svojega osvajalnega načrta, je začela z mirovnimi intrigami. Nemčija je s svojimi napadi vsilila Ameriki vojsko. Ako bi se obistinili nemški vojni cilji, bi to pomenilo uničenje cellega sveta. Nemški narod sam ni povzročil vojske; vojsko so začeli nemški vojaški mogotci, ki so dobili svoje navkladje tudi nad Avstro-Ogrsko. Male narode in male države smatrajo ti mogotci kot naravno orodje svojega gospodstva. Nemški načrt je bil: razplesti pas nemške vojaške sile in političnega gospodstva čez Srednjo Evropo in čez Sredozemsko morje v srce Azije. Tudi Avstrija je orodje Nemčije, kakor Srbija, Bolgarija in Turčija. Te sanje imajo svoje srce v Berlinu. Nemčija sama ni povzročila gibanja za mir, ampak le z ozirom na nekatere narode, katere si upa s tem pridobiti. Nemška vlada ne more več naprej, nazaj pa si ne upa. Vojaški mogotci, pod katerimi Nemčija krvavi, že uvidevajo, do katere točke jih je dovela usoda. Ako se umaknejo, ali ako bodo prisiljeni iti vsaj za ped nazaj, je njih moč doma in na tujem raztrgana na kose. Če se jim sedaj ne posreči doseči miru, jih bo narod sam strmoglavil. Ako ti mogotci ne bodo imeli vspeha, bo Nemčija rešena in svet bo dosegel mir. Nemški veljaki hočejo sedaj cel svet varati in se hlinijo, kakor da bi bili za pravice raznih narodov. Kakor hitro pa bodo dobili moč v svoje roke, bodo vse one, ki so sedaj njih orodje, zdrobljeni v prah. Ne bo dolgo, ko bo Nemčija zgubila priliko biti prosta in cela. Evropa se bo oborožila za konečni boj. Za nas (Amerikance) velja samo ena izbira. Mi smo jo dobro izbrali in gorje možem, ki nam hočejo stopiti nasproti ob dnevu odločitve.

Nemčija za mir z Rusijo brez zavzetij in odškodnine.

„Norddeutsche Allgemeine Zeitung“ je dne 15. junija objavila članek, ki je vzbudil splošno pozornost: v njem se obširno razpravlja o Wilsonovi noti ter dokazuje, da je Nemčija pripravljena skleniti z Rusijo mir brez zavzetij in odškodnin. Clankar pravi med drugim:

Nova Rusija je že opetovano izjavila, da vojni cilji, kakor jih navaja Wilson v svojem zadnjem govoru, niso njeni vojni cilji. Pač pa je Rusija izrazila željo, skleniti mir brez zavzetij in brez vojnih odškodnin. Ta oblika za sklep miru ni nobena zapreka za mir med Rusijo in osrednjimi državami, katere od Rusije nikdar niso zahtevale zemeljskih pridobitev in odplačil.

Nemčija je torej pripravljena, da sklene s svojim vzhodnim sosedom mir brez zavzetij in brez odškodnin. Ko bo pripravljena tudi s svojim zahodnim sosedom skleniti tak mir, bomo miru veliko bližje nego smo danes.

Politične vesti.

Duhovščina in narodna koncentracija. Načelniki deželne zveze češke katoliške duhovščine na Češkem so v imenu te poslednje izdali izjavo, v kateri je rečeno med drugim: „Češka katoliška duhovščina, zvesta narodnim izročilom svojih prednikov in v misli na blaginjo češkega naroda, iz katerega je izšla, s katerim živi in smatra delo za njega najvzvišeneje ideale kot svojo najsvetejšo dolžnost: pritrja popolnoma izjavi čeških pisateljev, pozdravlja izjavo Češke Zveze v državnem zboru najiskreneje ter izjavlja, da bo v boju za izvedbo skupnega narodnega programa in za pravice naše samoodločbe nastopala soglasno z zakonitimi zastopniki naroda v žrtvovanju in na delu!“

„Deutsche Erde“, časopis za nemštvo, izhajajoč v Gothi v Nemčiji, je prinesel v 5. številki letnika 1914-15 obširen in tudi za nas zelo poučen članek „Naselbine društva Südmark“, katerega je napisal W. Heinz v Gradcu. V članku, v katerem hudo napada tudi slovensko duhovščino na Slov. Štajerju in na Koroškem, pravi med drugim: Mimogrede se naj še omeni, da je bila slovenska služba božja, ki se je doselej v Arvežu opravljala štirikrat na leto, ob izbruhu avstrijsko-srbske vojne odpravljena in sicer kot odgovor na Srbom prijazno mišljenje mnogih slovenskih duhovnikov. — Ker je to „mišljenje“ bilo le podlo sumničje, vprašamo, ali se je v tej zadevi kaj ukrenilo in ali so se vrnile arveškimi Slovincem stare pravice, ki so jih še imeli v cerkvi?

Zatorej! Našim nemškim sodržavljanom slovenske zahteve vedno manj ugajajo. Posebno neljuba je jim zahteva naš Jugoslovancev po narodni avtonomiji v javnem in uradnem življenju. V jedni zadnjih številkih graške „Tagespost“ se nekdo — najbrže nemški uradnik — pritožuje, da hočemo Slovenci, Hrvači in Srbi v svojih uradih imeti tudi slovenski, oziroma hrvaški in srbski jezik. V tem pa vidi oni mož veliko nevarnost — ne morda za uradovanje — za moč nemštva v državi, zlasti pa na slovanskem jugu. S

tem mož priznava direktno, da nemško uradništvo po naših deželah ni na mestu, kaj priznava hkratu tudi, da imamo Slovani dovolj uradniško zmognih, izvežbanih moči. Nam neprijazne vlade so pošiljale v naše kraje neslovanske uradnike samo za to, da bi nas raznarodile. Peščica Italijanov in še manj število Nemcev je imela sredi pretežne večine Slovanov zasedena vsa, gotovo pa vsa večja uradniška mesta. Sklicevati se na to, da so se ti tuji uradniški elementi tekom zadnjih 20 let zelo priučili našemu jeziku in da s tem znanjem popolnoma izhajajo, je jalovo, saj vidimo dan na dan posledice. In če bi tudi bilo res: Vsakemu uradniku gredo uradniki njegove narodnosti. Kako pridejo nenemški narodi do tega, da morajo njihovi sinovi hoditi v tujejezične dežele naše države in to večinoma kam v kakšno gorska gnezda kot uradniki, dočim se nam vsiljuje nemško uradništvo in to v krajih s skoroda popolnoma nemškim, slovanskim življenjem. Če bi nam že manjkalo uradniškega materiala recimo po zmognostih ali po številu! A ne. V obojem slučaju smo kos vsem zahtevam. Vse eno pa se zgodi, da pride gornještajerski Nemeč v solčno Posavje „Savo ribat“, Posavec pa mora kam v Muravo, Admont, Rottenmann, ali pa celo kam globoko v Tirole!

Grof Tisza — polkovnik. Cesar je odstopivšega ogrskega ministrskega predsednika grofa Stefana Tiszo imenoval za polkovnika, sedanjega ministrskega predsednika grofa Esterhazyja pa za ritmojstra v rezervi.

V državni zbornici ni vojaške cenzure. V otvoritveni seji državnega zbora so nekateri poslanci poročali, da obstoja v poslanski zbornici tajna cenzura. Vojno-nadzorovalni urad je namreč poslal v državno zbornico nekaj članov, da tam vršijo vojaško cenzuro. Od 14. t. m. naprej je ta cenzura odpravljena. Dočim so bili v sredo še zatopniki omenjenega urada v pisarni državnozbornske korespondence, v četrtek teh gospodov ni več bilo nazaj. Cenzuro vrši odsej edino zbornično predsedstvo. Govor poslanca Stribrnyja je torej najbrže tako čudno zavilo zbornično predsedstvo. Resnico bi se rado po vsej sili utajilo, kar pa vzbuja pri ljudstvu le še večje nezaupanje.

Prostožidarji na delu. V Rimu se je pred dnevi vršil kongres prostožidarjev škotskega izpovedanja. Na kongresu se je sklenila združitev z „Velikim Orientom“ (glavno prostožidarsko organizacijo). Tega kongresa so se udeležili tudi številni zastopniki iz Anglije, Rusije, Francije, Belgije, Portugalske, Srbije, Grčije, Zedinjenih držav, Kanade, Brazilije, Španije in srednjeameriških ljudovlad. Zborovanje se je vršilo v prostožidarskem templju v ulici „Piazza del Gesu“ nasproti cerkvi Srca Jezusovega.

Tedenske novice.

Cesar o koroški duhovščini. Pri sprejemu v Beliaku je Njegovo Veličanstvo rekel k prevzvišene mu knezu in škofu dr. Adamu Hefter: „Vsakokrat se veselim, ko grem zopet na Koroško.“ V nadaljnjem pogovoru je Njegovo Veličanstvo pripomnil, da si je koroška duhovščina pridobila mnogo zaslug. Knez in škof se je za to milostno sodbo glede delovanja duhovščine zahvalil in rekel, da bo to za duhovščino nov nagib za delovanje v patriotičnem duhu, zlasti med vojsko. Prevzvišeni je dobil tudi priložnost, zahvaliti se Njegovemu Veličanstvu za mnoga odlikovanja, ki jih je prejela koroška duhovščina od Njegovega Veličanstva v območju fronte na predlog vojaških oblasti. Tudi je sporočil Njegovemu Veličanstvu, da je bilo od strani civilnih oblasti predlagano precejšnje število odlikovanj za duhovnike. Na zelo priznalne besede Njegovega Veličanstva o koroškem ljudstvu je mogel prevzvišeni Njegovo Veličanstvo zagotoviti, da je ljudstvo na Koroškem verno ljudstvo.

Zgledno-katoliška ameriška država. Vlada južnoameriške ljudovlade Kolumbija je poslala kolumbijskim nadškofom in škofom okrožnico, v kateri prisi, naj se v družbi z drugimi ameriški škofi pri sv. Stolici zavzamejo za to, da bi se naj Marijino vnebovzetje proglasilo kot verska resnica. Ta značilen dopis so podpisali vsi kolumbijski ministri, predsednik senata in zbornice ter najvišji državni uradniki. Prihodnje leto se bo v Kolumbijo vršil marijanski kongres. Vlada in ljudstvo se že slovesno pripravljata, da se posvetita presvetemu Srcu Jezusovemu.

Poslednja volja plemenitega moža. List „Nar. Politika“ poroča: Na Kraljevih Vinogradih je umrl meseca maja t. l. krznarski mojster Emanuel Mokurka. Zadel ga je kap na njegovem stanovanju, kjer je tiho in skromno živel poslednje dni svojega življenja. Umrl je, da ni nihče vedel kdaj, še le čez nekaj dni se je zvedelo za njegovo smrt. Ko se je o stalinu pregledovala, se je pokazalo, da je bil ta preprost, tiho živeči mož bivši praški obrtnik, širši ja-

vnosti skoraj neznan oseba, človek dobrega plemenitega srca. V svoji poslednji volji, napisani pred 1 letom, je volil vse svoje skoraj pristradane prihranke v znesku 25.000 K zavodu slepih deklic na Kampi. Kako lep, neminljiv spomenik si je postavil plemeniti mož v srečni češkega naroda!

Največji nesrečneži — slepi invalidi. V graški zavod za slepce je bilo od začetka vojske do sedaj sprejetih nič manj nego 17 Slovencev, 13 Nemcev, 6 Hrvatov, 2 Čeha, 1 Poljak in 1 Italijan, ki so izgubili vid v vojni. Devet teh slepcev je oženjenih, med njimi so očetje z 2—7 otroci. S puškinim strelom jih je oslepel 13, od šrapnelov 9, po bolezni 4, po 2 pa po vžigalnih granatah, ročnih granatah in od drobcev kamenja. — Iz teh števil je razvidno, da Slovani, posebno Slovenci, doprinašamo med vsemi narodi na jugu monarhije največ žrtev.

Otroci in vojska. Dunajski časopis „Abend“ piše: Niti misliti si ne moremo, kako stradajo v današnjih dneh otroci siromašnih staršev. Očetje ginejo polagoma na bojni poljanah ali pa se vračajo k svojem kot bolniki in pohabljeni. Zdej je vse le na materinih ramah; delati morajo po 12 ur na dan pri poulični železnici, v tvornici ali pa šivajo pri šiviljah po zatohlih izbah, da si zaslužijo za troho kave, sladkorja in zelenjave. Staršev torej ni doma. Otroci pa rastejo in stradajo. Prosto se potikajo po ulici in parku in kradejo, kjer le kaj najdejo za pod zob. Kakor tropa lačnih volkov se klatijo po mestu in izmikajo, kar dosežejo. Dva dečka sta ukradla branjevki ½ kg moka, pa sta si sama skuhala večerjo: 14-letna deklica, še otrok, ki že hodi v tvornico, je iztrgala detetu kos kruha, lačna sem bila, je rekla. Dečki kradejo po prodajalnicah marmelado, konserve in kakor bi kvišku pogledal, ti izginejo pred očmi. Drugi zopet kradejo vreče in perilo, kradejo svojim delodajalcem dele pohištva, da pridejo do drobiža, za katerega si kupijo kaj za prazen želodec. Ko bomo premišljevali in presojali ta tako resen pojav: otroci so ljudje. Te drobne deklice in ti mali dečki, ki danes kradejo iz prirojene telesne potrebe, bodo zrastle v nekaj letih v može in žene in ne bodo opustili svoje tatinske navade, v katero so bili prisiljeni kot drobna, nedolžna deca.

Vojaki in — vera. Pri službi božji in pri velikonočni spovedi na fronti opaziš, da so izmed avstrijskih narodov povprečno najbolj zvesti veri očetov trije slovanski narodi: Slovenci, Hrvači in Poljaki! Tudi Rusinom ne moreš ničesar očitati: mnogi so seveda pravoslavni. Slovenci smo lahko ponosni, da korakamo tukaj v prvi vrsti.

Ogrsko-slovenske novice. Glasilo ogrskih Slovencev „Novine“ se vedno lepše razvija. Kakor izveemo, ima list tudi na Štajerskem več stotin naročnikov. Priporočamo našim rojakom, da pomagajo vzdrževati zapuščenim bratom na Ogrskem njih edino glasilo. Naročnina znaša 6 K na leto in se pošilja na urednika č. g. Jožefa Klekl, vpok. plebanoša v Črensovcih, Czerföld, Zalamegye. — V Petancih je zgorel škedenj posestnika Matjaša Horvat. Zažgali so otroci. — Oko si je z borovo palčico izdrila posestnica Jožefa Zalcer.

Iz južne železnice. Premeščena sta adjunkta Konrad Minkovič iz Zidanega Mosta v Spielfeld in Karel Kofler iz Ormoža v Vordernberg (!); pristavi Franc Zekar iz Gradca v Zidan Most; Alojzij Lavrenčič iz Vuhreda v Zidan Most; Brunon Vrba iz Spielfelda v Vuhred; Jožef Malaroda iz Ljutomerja v Pređing (!) in Friderik Moser iz Vordernberga v Ormož.

Spisi Kristofa Smida. Izšel je 16. zvezek spisov Kristofa Smida v založništvu J. Krajec nasl. v Novem Mestu na Dolenjskem, poslovenil frančiškani P. Blanko Kavčič. Ta novi zvezek vsebuje šest lepih pripovedk: Roparski grad, Ptičje gnezdo, Poškodovana slika, Tiskovna pomota, Spominčica in Diamantni prstan. Cena broširanemu snopiču je 1 K, trdo vezanemu zvezku pa 1.40 K; po pošti 20 v več. Opozarjamo na ta novi 16. zvezek, župnijske, šolske in izobraževalne ter vse druge ljudske knjižnice. Gotovo ni slovenske knjižnice, ki bi ne imela med drugimi lepimi knjigami tudi vseh spisov Kristofa Smida. Njegovi spisi so zaradi svoje velezanimive in poučne vsebine preloženi malodane na vse evropske jezike. — Vsi dosedanji zvezki se dobe pri J. Krajec nasl. v Novem Mestu ter v vseh knjigarnah po Slovenskem po zelo nizki ceni.

Poostrenje določb glede osebnih davkov. Ces. naredba z dne 16. marca 1916, drž. zak. št. 124, vsebuje glede vpogleda v trgovske, oziroma poslovne knjige ter glede kazenskih predpisov nove, in jako ostre določbe. Po teh določbah lahko davčna oblast od vsakega davkoplavevalca zahteva vpogled v knjige in če se temu pozivu ne ugodi, sme davčna oblast, oziroma dotična komisija, brez sodelovanja davčnega zavezanca odmeriti davek na podlagi pripomočkov, ki so ji na razpolago. Obveznost dovoliti vpogled v knjige, obsega tudi dolžnost, dati na razpolago pogodbe, zadolžnice, pobotnice, računске izvlečke, fakture in druge računске pripomočke in priloge. Če se vpogled v knjige odreče, se lahko naloži kazni zaradi nerada do 10.000 K. V kazenskem postopanju se lahko proti volji davčnega zavezanca iz-

sili vstop v prostore, kjer so knjige shranjene in v pogled v nje. Glede kazni so se redovne kazni zvišale na 200 K in se sme izreči tudi zaporna kazen od 1 dneva do 3 mesecev, če presega znesek, za katerega se je davek prikrajšal, 600 K in ako obdolženec ponovno zakrivi davčno prikrajšbo. Zaporna kazen do 1 leta se lahko naloži, če presega davčna prikrajšba znesek 5000 K. (Razsodba se na stroške obsojenca tudi javno v listih razglasi. — Pri tem pa opozarjamo, da ostane § 245 še vedno v veljavi in da ga dotični, ki ima slabo vest, lahko porabi. Ta paragraf pravi: Ako kdo svoje napačne navedbe na pristojnem mestu popravi ali izpopolni, predno se je mu dostavilo prvo vabilo k zaslišanju kot obdolženec, ostane nekazniv in se mu predpiše le naknadni davek.

Oddaja trafike v Mariboru. Tobačna trafika v Mariboru, Tegetthoffova cesta št. 77, se na novo odda. Dohodek 2402 K 75 v. Vadij 240 K. Ponudbe do dne 3. julija ob 10. uri dopoldne, pri predstojniku c. kr. okrajnega finančnega ravnateljstva v Mariboru, kjer se dobi tudi natančnejših pojasnil.

Nova lekarna. Deželni zdravstveni svet graški je sklenil, da se ustanovi javna lekarna pri Sv. Lenartu v Slov. gor.

Letošnji novomašniki. Kot dopolnilo svoječasnega poročila se nam poroča, da daruje č. g. Ivan Kljun prvo sv. mašo dne 8. julija v Ribnici na Dolenjskem in pridiguje mil. g. dr. Ivan Svetina, častni kanonik v Ljubljani; č. g. Ivan Verbanjšek pa dne 29. julija pri Sv. Križu na Murskem polju, in pridiguje vlč. g. dr. Matija Slavič, profesor bogoslovja v Mariboru.

Vpisovanje na ženskem učiteljskem šolskih sester v Mariboru. Na cesarja Franca Jožefa I. jubilejnim učiteljskim šolskih sester v Mariboru je vpisovanje za 1. letnik šolskega leta 1917-18 v soboto, 30. junija, od 8. do 12. ure dopoldne. Sprejemni izpit se začne istega dne ob dveh popoldne.

Vpisovanje v I. razred Zaposlovalnih tečajev c. kr. slovenske državne gimnazije v Trstu bo dne 24. junija od 8. do 12. ure dopoldne v šolskih prostorih v ulici Samita 25-I. Sprejemajo se tudi pismene prijave. Dan vpisovanja v I. razred v septemberskem roku se objavi pozneje. — Vodstvo.

Gospodarske novice.

Ustanovno zborovanje mariborskega gospodarskega sveta. Od g. okrajnega glavarja Weissa izbrani okrajni gospodarski svet, ki bo imel važno nalogo glede preskrbe posameznih krajev z živili, je imel v sredo, dne 13. junija, kakor smo izvedeli, svoje ustanovno zborovanje. Na dnevnem redu so bile zadeve in poročila, o katerih bi ljudstvo moralo biti poučeno. Z obžalovanjem pa moramo pribiti, da se ni smatralo za potrebno, da bi nas bili povabili k zborovanju, dasiravno je gospodom na glavarstvu znano, da je dandanes nujno potrebno, da tudi časopisje, ki je med kmetiskim ljudstvom razširjeno, sodeluje pri tako važnih vprašanjih, kakor je preskrba ljudstva z živili. Naši listi so šli oblasti vedno na roko in so redno s primernimi razjasnili priobčevali važne gospodarske naredbe, razglase in odloke. Na ta način so se po naši zaslugi uradni razglasi in odloki razširili po „Gospodarju“ v 33.000 iztisih in v „Straži“ v 7000 izvodih. Ker iz gotovega vira vemo, da je „Marburger Zeitung“ dobila poročilo o zborovanju, a mi ne, bomo v bodoče priobčevali samo tiste odloke in naredbe, ki so za ljudstvo res neobhodno potrebne in važne.

Zaplomba žita na Ogrskem. Predsednik prehranjevalnega urada na Ogrskem, baron Ljudovik Kürthy, je izjavil, da bo vse omlačeno žito pri mlinicah zaplenjeno v korist akcijske družbe za vojne pridelke.

Vinske cene na Ogrskem. Na Ogrskem plačujejo za hektoliter vina: v Budimpešti in Pečuhu 400 K, Tapolčanyju 360 K, Požunu 380 K, Balasagyarmatu 500 K, Jegru 400 K, Miškolcu 350 K, Szatmaru 360 K, Menesu belo 350 K, rdeče 470 K, Nagyeny-

du in St. Martinu 400 do 600 K. Četošnja vinska letina dobro obeča.

220 vagonov sladkorja za vkuhanje — na Ogrskem! Ogrski listi poročajo, da je deželni prehranjevalni urad obvestil občine, da je za vkuhanje sadja na razpolago 220 vagonov sladkorja. Kar je mogoče na Ogrskem, to naj bi bilo v Avstriji iz varnostnih vzrokov nemogoče?

Sladkor za vkuhanje sadja. Ker so iz cele države prihajali protesti proti odredbi ministra Hölerja, da se bo letos dal sladkor za vkuhanje sadja samo bogatim tovarnarjem, je urad za ljudsko prehrano vendar spremenil svoje ljudstvu neprijazno stališče in je določil, da se mora dati 550 vagonov sladkorja za vkuhanje sadja tudi manjšim posestnikom.

Najvišje cene za seno in slamo. Vlada je določila najvišje cene za seno letine 1917. Te cene so sledeče: za 100 kg sena vseh vrst pri hlevu posestnika 17 K, za slamo zmlačeno s cepei 10 K, za drugo slamo 8 K, za grahorko, tižolovko, kruzovko itd. 6 K. Za 100 kg prešanega sena ali slame se plača 1 K 60 v več. Za dovoz na postajo ali kak drug prezemni prostor se bo plačalo do 5 km 1 K za 100 kg, za oddaljenost do 10 km 1 K 70 v, nad 100 km pa 2 K pri 100 kg.

Razne novice.

Suša v Dalmaciji. „Reichspost“ z dne 14. junija poroča o veliki suši, ki vlada večinoma po celi monarhiji. Najhuje pa je v tem oziru v Dalmaciji. Suša je tam tako huda, da je vse žito, kar ga suša še ni vmorila, zasilno dozorelo. Žetev bo v Dalmaciji v 14 dneh popolnoma končana.

Sežiganje mrličev v Nemčiji. Kakor poročajo nemški listi, se je do konca meseca aprila 1917 sežgalo v Nemčiji 101.007 mrličev. Meseca aprila so jih sežgali 1248. V 1019 slučajih, torej 81%, se je še pred sežigom vršila cerkvena blagoslovitev mrliča. Največ sežigov je štel Berlin, namreč 182, potem Lipsko 97, Draždane 76, Bremen in Chemnitz po 74, Gotha 56, Stuttgart 49, Hamburg 47, Jena 46, Monako 38. Moških je bilo 697, ženskih 550. Po veroizpovedanju je bilo 1078 protestantov, 77 katolikov, 6 starokatolikov, 40 židov, 47 svobodovercev ali brez napovedane veroizpovedi.

Dopisi.

Maribor. Mestni magistrat naznara, da se bo jutri, v torek, dne 19. junija, radi pomanjkanja premoga zaprla mestna plinarja in da bo odslej Maribor brez luči. Mestni očetje so molédovali pri vladi in pri vojaški oblasti, a njih prošnje za več premoga niso bile nikjer uslišane.

Maribor. V „Kreuzhofu“ na desnem bregu Drave se je zadnji teden pojavilo 7 slučajev legarja. Zanesli so ga tje vojaki, ki imajo tam svojo postajo za dobavo hrane. Oblast bi naj skrbela, da se bolezen ne bi širila, a vendar se širi.

Maribor. V petek, dne 15. junija, je umrl delavec Halbertove usnjarne Tomaž Koražija. Družina šteje devet glav, večinoma majhni otroci. Revez je gotovo žrtev pomanjkanja. Z bornim zaslužkom 4 K dnevno je moral preživeti in oblačiti v sedanjih dragih časih sebe in osem otrok in še poleg tega plačevati stanarino. Take so razmere mnogih ubogih delavcev v našem mestu.

Celje. V gospodarskem posloju posestnice Angele Špes pri Sv. Miklavžu pri Celju je izbruhnil požar, ki je v kratkem vpepelil gospodarsko poslopje z vsemi poljedelskimi stroji. Škoda znaša 5000 kron. Vzrok požara je neznan. — Tukajšnji veleindustrijec Peter Majdič je daroval za avstrijski Rdeči križ 200 K. — Postopanje mestne policije proti kmetičam, ki prinašajo sadje in zelenjavo v naše mesto, je zelo neprijazno.

Rajhenburg. Na praznik Marijinega obiskovanja, dne 2. julija, obhaja naša nova lurska cerkev obletnico svojega posvečenja. Kakor vsako leto, bomo tudi letos ta dan slovesno praznovali. Kot priprava na to slovesnost bo tridnevna, ki se začne dne 30. junija z rano službo božjo. Vodili bodo to tridnevni- co č. gg. misijonarji od Sv. Jožefa nad Celjem. Vsa pobožnost se bo letos vršila v znamenju gorečih pro-

senj za zmago in časten mir. Bo torej prava vojna pobožnost, katere se bodo gotovo radi udeležili verniki ob blizu in daleč. Ako bi bili č. gg. dušni pastirji tako prijazni, da bi došli v onih dneh s svojimi verniki v procesijah v Rajhenburg, za kar bi jim bili posebno hvaležni, tedaj prosim župnijski urad za blagohotno naznanilo prihoda procesij. Na svidenje torej, častile Marijini, ob omenjenih dneh v Slovenskem Lurdu!

„Straža“ stane za celo leto 10 K, za pol leta 5 K in za četrt leta 2 K 50 v. Kdor še ni poravnal dolžne naročnine ali še naročnine za leto 1917 ni obnovil, ga prosimo, da to takoj stori. Kdor hoče nabirati nove naročnike, mu pošljemo položnice. Denar se pošlje na naslov:

Upravništvo lista „Straža“

7 Maribor, Koroška ulica št. 5

Spodnještajerska ljudska hranilnica in posojilnica

MARIBORU

SPREJEMA PRIJAVE ZA:

VI. VOJNO POSOJILO

med uradnimi urami.

POSOJILNICA V MARIBORU

(NARODNI DOM)

sprejema prijave za VI. vojno posojilo vsak delavnik med uradnimi urami.

Kmečka hranilnica in posojilnica

V PTUJU,

(minoritski samostan)

sprejema prijave za

VI. VOJNO POSOJILO

vsak delavnik med uradnimi urami.

Slovenci, Slovenke!

Podpisujte

6. VOJNO POSOJILO

pri domačih denarnih zavodih.

Oficijelno subskripcijsko mesto

Ljubljanska kreditna banka podružnica Celje

sprejema po originalnih pogojih prijave na

šesto avstrijsko vojno posojilo

I. Davka prosto 40 letno 5½%no amortizacijsko državno posojilo po K 92.50 prištevši 5½%ne obresti od 1. maja 1917 naprej ter daje ½% bonifikacije. Ker teko obresti tega posojila že od 1. aprila 1917 znaša nabavna cena le K 91.54². II. Davka proste 5½%ne 10 letne državne zakladnice po K 94 — pristevši 5½% obresti od 1. maja dalje in daje ½% bonifikacije.